

Friedrich-Ebert-Stiftung, împreună cu Asociația pentru Politică Externă, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • FEBRUARIE 2025 • NR.2 (228)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Mădălin Necșuțu, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

- 1.** Oleg Serebrian, vicepremier pentru Reintegrare: Criza energetică artificială impusă de Rusia constituie un mecanism de presiune prin care Moscova încearcă să destabilizeze Republica Moldova
- 2.** Editorial Mădălin Necșuțu, journalist TVR Moldova: Cât mai poate supraviețui regimul de la Tiraspol în aceste vremuri incerte?
- 3.** Ion Manole, Director Promo-LEX: În regiunea transnistreană oamenii trebuie să se poată informa și din surse alternative
- 4.** Natalia Stercul, directoarea APE: Criza energetică, o etapă în pregătirea Kremlinului pentru alegerile parlamentare din Republica Moldova
- 5.** Ștefan Gligor, liderul Partidului Schimbării: Guvernul era obligat să se asigure că regimul de la Tiraspol este pus în situația să accepte realitățile de piață

Știri pe scurt:

Republica Moldova s-a apropiat mult de Uniunea Europeană, însă dacă, după alegerile parlamentare din acest an, la guvernare ar accede partide cu viziuni pro-ruse, Chișinăul riscă să piardă sprijinul financiar de 1,9 miliarde de euro oferit de Uniunea Europeană, a declarat europarlamentarul român Siegfried Mureșan, într-un interviu publicat pe 23 februarie de TVR Moldova. „Spun foarte clar: dacă, prin absurd, ar veni o guvernare anti-europeană, tot ceea ce s-a obținut riscă să fie pierdut. Așa cum Viktor Orban în Ungaria, atacând Uniunea Europeană, a pierdut 20 de miliarde de euro din fonduri europene, același lucru s-ar întâmpla și la Chișinău. Eu nu îmi doresc să se întâmple acest lucru, însă dacă în Republica Moldova ar exista o guvernare anti-europeană care ar încălca regulile europene, UE legal nu ar mai putea trimite aceste finanțări”, a spus oficial european. Europarlamentarul român a mai subliniat că primii bani din pachetul de 1,9 miliarde de euro ar urma să fie virajați în aprilie, iar următoarea tranșă în luna iulie.

Republica Moldova ar putea organiza alegerile parlamentare în acest an începând cu mijlocul lunii iulie până la începutul lunii octombrie, a declarat vicepreședintele Comisiei Electorale Centrale, Pavel Postica, la Realitatea TV. „Acesta ar fi intervalul de trei luni de zile în care, conform legii, urmează să fie organizate alegerile ordinare. Respectiv, din punctul meu personal de vedere, ar fi cu cât mai târziu, cu atât mai bine pentru ca să reușim noi, la Comisia Electorală Centrală, să ne pregătim cât mai bine pentru scrutinul care urmează”, a precizat Pavel Postica. Decizia politică și legală aparține Parlamentului Republicii Moldova, a menționat vicepreședintele CEC. „Trebuie să ținem cont de faptul că după fiecare scrutin sunt semnalate anumite curenți, inclusiv în lege, lucruri care sunt cumva interpretabile, neclare și care urmează să fi ajustate”, a precizat Pavel Postica.

Amnesty International Moldova a cerut dreptate pentru Ucraina și despăgubiri pentru victimele acestui război sângeros, la un protest, organizat pe 24 februarie, în fața Ambasadei Federației Ruse din Chișinău. Manifestanții au ales să protesteze în tăcere, în semn de doliu pentru viețile pierdute în războiul pornit de Moscova. „Mesajul nostru principal: cerem justiție pentru victime. Pe tot parcursul acestor ani au avut de suferit copii, civili. A fost distrusă infrastructura civilă. Conform datelor Organizației Națiunilor Unite, aproximativ 2.500 de copii au fost omorâți sau grav răniți. Mai mult de 1.500 de școli au fost distruse complet sau grav avariate”, a declarat Veaceslav Tofan, director executiv al Amnesty International Moldova. El a mai adăugat că protestul este un semnal de alarmă legat de „fragilitatea drepturilor fundamentale în fața unui agresor și în fața unui bocanc atât de puternic al ocupantului”.

Moldova în punct de inflexiune: reintegrarea regiunii transnistrene, între oportunitate sau corvoadă

Clădirea Sovietului Suprem (pretinsul Parlament) de la Tiraspol. Foto: Cornelia Cozonac

Republica Moldova se află în fața unor momente istorice pe care va trebui să le gestioneze cu grijă, dar în același timp și curajos. Pentru Republica Moldova nu este deschisă numai o fereastră de oportunitate fără precedent în privința aderării la UE, dar și una

extrem de importantă, în premieră, de a rezolva dosarul transnistrean.

Este pentru prima dată în istoria sa, când Republica Moldova are mai mult ca niciodată pârghiile necesare pentru a pune capăt acestei butaforii care funcționează pe

gaz rusesc gratuit. Prin intervenția Ucrainei, Chișinăul are acum pâinea și cuțitul în cadrul acestei afaceri numită Transnistria. Odată cu finalizarea liniei de înaltă tensiune Iscea-Vulcănești-Chișinău, Tiraspolul va pierde toate atuurile de

► tip politico-economice în relația cu Chișinău și nu va avea decât opțiunea militară. Cel mai probabil, datorită Ucrainei, aceasta nu va putea fi accesată însă de Tiraspol.

Așadar, în aceste condiții, totul depinde de voința politică a Chișinăului și mai ales de angajamentul partenerilor occidentali de a sprijini financiar Republica Moldova la integrarea celor două maluri.

Evident, pentru a nu periclita cursul european, această reintegrare nu poate

veni decât gradual și controlat. Este extrem de important ca acest lucru să se producă în acest mod, dacă ne gândim numai la modelul de reintegrare german care nu este nici acum, după trei decenii, unul complet, iar acest lucru s-a văzut în modul cum au votat cei din estul Germaniei și anume opțiunea de extremă dreaptă filorusă și antieuropeană.

Cu toate acestea, Republica Moldova trebuie să pună pe masa aliaților săi un plan bine pus la punct din toate perspectivele și apoi să negocieze cât

mai bine sprijinul pentru punerea sa în aplicare.

Nu va fi un proces ușor, dar este prima dată când Republica Moldova are de gestionat simultan două dosare majore, iar misiunea autorităților de a reuși este mai importantă ca niciodată. Fiecare criză creează și oportunități, astfel că ține de abilitatea actualelor forțe pro-europene să jongleze cu situații care se pot transforma peste noapte fie în reușite, fie în eșecuri.

Mădălin Necșuțu

Criza energetică artificială impusă de Rusia constituie un mecanism de presiune prin care Moscova încearcă să destabilizeze Republica Moldova

Vicepremierul pentru Reintegrare, domnul Oleg Serebrian, a oferit un interviu pentru buletinul de politică externă ale FES/APE în care am vorbit despre influența Rusiei asupra regiunii separatiste transnistrene pe care o folosește ca punct de presiune asupra autorităților de la Chișinău. Am discutat o gamă largă de chestiuni – de la drepturile omului și eliberarea deținuților din stânga Nistrului, la criza energetică creată artificial de Rusia, sau la tentativele Moscovei de a curma drumul european al Republicii Moldova prin intermediul regiunii separatiste transnistrene. Vă invităm să citiți pe larg principalele teme pe care le-am discutat cu vicepremierul pentru Reintegrare, Oleg Serebrian:

■ **Domnule Serebrian, iată că ne aflăm în preajma comemorării a 34 de ani de la începutul sângerosului Război de pe Nistru și avem o nouă realitate, dar același agresor - Rusia - cu aceleași ambiții imperialiste în regiune. S-au schimbat astăzi interesele Moscovei în privința regiunii transnistrene și problemelor pe care le face Rusia prin această pârghie de influență Chișinăului?**

■ **Autoritățile constituționale monitorizează cu atenție evoluțiile regionale și impactul acestora asupra procesului de reintegrare a țării. În pofida schimbărilor geopolitice din ultimii ani, Moscova continuă să utilizeze regiunea transnistreană ca instrument de influență politică, economică și strategică asupra Chișinăului. Această influență se manifestă prin susținerea regimului separatist de la Tiraspol, menținerea trupelor ruse în regiune, în pofida angajamentelor internaționale și utilizarea pârghiilor economice și energetice pentru a exercita presiuni asupra autorităților de la Chișinău.**

■ **Poziția Republicii Moldova rămâne fermă: soluționarea pașnică a problemei transnistrene trebuie să se bazeze pe respectarea suveranității și integrității teritoriale a țării noastre. În acest sens, eforturile noastre sunt orientate spre consolidarea dialogului cu partenerii internaționali, diversificarea relațiilor economice și asigurarea unei abordări coerente, inclusiv prin prisma obiectivului nostru strategic de integrare europeană.**

Criză creată artificial

■ **Cum vedeți criza energetică creată artificial de Rusia în privința regiunii transnistrene? Este ea o măsură prin care Rusia încearcă să influențeze alegerile parlamentare ce vor avea loc anul acesta și implicit drumul european al Republicii Moldova?**

■ **Criza energetică artificială impusă de Rusia constituie un mecanism de presiune prin care Moscova încearcă să destabilizeze Republica Moldova atât economic, cât și social. Limitarea accesului la surse de energie sau modificarea condițiilor de livrare a gazelor naturale și prin urmare a electricității reprezintă o strategie menită să submineze eforturile noastre de consolidare a securității energetice și de reducere a dependenței de Rusia.**

■ **Această tactică este folosită și în context electoral, având scopul de a alimenta nemulțumiri sociale și de a influența percepția publică asupra actualei guvernări. Însă Guvernul de la Chișinău depune eforturi considerabile pentru a diversifica sursele de energie, prin conectarea la rețeaua europeană de electricitate, investiții în surse alternative și parteneriate strategice cu statele din regiune, în mod special cu România. Obiectivul nostru este să asigurăm stabilitatea energetică a țării și să diminuăm vulnerabilitățile legate de dependența de Rusia.**

Oportunitate refuzată politic

■ **Cum evaluați Dvs. oferta de 60 de milioane de euro oferită**

■ **drept grant de către UE pentru regiunea transnistreană și care a fost refuzată în detrimentul unui împrumut opac pentru livrări de gaze pe care Rusia îl oferă printr-o suveică de companii regiunii transnistrene?**

■ **Oferta Uniunii Europene de 60 de milioane de euro sub formă de grant reprezintă o oportunitate semnificativă pentru dezvoltarea economică a regiunii transnistrene și pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale populației de acolo. Acest sprijin financiar ar fi contribuit la o dezvoltare democratică a regiunii, promovând astfel dezvoltarea economică sustenabilă a regiunii.**

■ **Refuzul acestui ajutor, în favoarea unui mecanism de livrare a gazelor prin intermediul unor companii intermediare, reflectă dependența economică și politică a Tiraspolului față de Moscova. Această decizie nu a fost luată, în acest moment, în interesul locuitorilor din regiunea transnistreană, ci mai degrabă pentru menținerea controlului exercitat de Moscova asupra Tiraspolului și blocarea inițiativelor care ar putea apropia regiunea de standardele europene. În acest context, Republica Moldova rămâne deschisă colaborării cu UE și altor parteneri internaționali pentru a sprijini dezvoltarea regiunii transnistrene în mod transparent și durabil.**

■ **UE a avut și o serie de condiționalități pentru Tiraspol în privința acestui grant. Au fost ele coordonate cu Chișinăul și de ce anume credeți că au fost ele refuzate de către Tiraspol?**

■ Uniunea Europeană a stabilit anumite condiționalități pentru acordarea acestui grant, inclusiv măsuri de transparență financiară, respectarea standardelor europene de guvernare și promovarea drepturilor omului. Aceste condiții au fost coordonate cu autoritățile de la Chișinău, care susțin pe deplin aplicarea unor criterii clare de utilizare a fondurilor externe pentru a asigura că acestea sunt alocate eficient și în beneficiul cetățenilor.

Refuzul Tiraspolului de a accepta acest sprijin financiar demonstrează lipsa unei autonomii reale în procesul decizional și continuarea unei politici de izolare a regiunii față de inițiativele europene. În realitate, refuzul la moment al acestui grant este rezultatul influenței directe a Moscovei, care vede în aceste condiționalități o amenințare la controlul său asupra regiunii. Autoritățile de la Chișinău vor continua să colaboreze cu partenerii internaționali pentru a identifica soluții care să sprijine dezvoltarea regiunii, fără ca aceasta să rămână captivă unor interese externe.

Temeri de posibile escaladări

■ Este în interesul Rusiei de a încerca o escaladare a tensiunilor dintre cele două maluri și vă așteptați la amplificarea, prin diverse metode, a stării de anxietate în rândul cetățenilor din regiunea transnistreană împotriva Chișinăului?

■ Republica Moldova rămâne vigilentă față de orice încercare de

escaladare a situației în regiunea transnistreană. Încercările Rusiei de a induce anxietate în rândul populației din stânga Nistrului fac parte dintr-o strategie mai amplă de influență hibridă, utilizată pentru a submina eforturile Chișinăului de integrare europeană.

Prin dezinformare, presiuni economice și manipularea percepțiilor publice, Moscova încearcă să creeze un climat de incertitudine și frică. Autoritățile de la Chișinău promovează un dialog constructiv și politici care să răspundă intereselor tuturor cetățenilor, indiferent de malul Nistrului pe care locuiesc. Obiectivul nostru este să consolidăm stabilitatea și securitatea națională printr-o abordare echilibrată și prin menținerea unei comunicări active cu locuitorii regiunii transnistrene.

■ Cum vedeți răspunsul Tiraspolului la cererea de eliberare a unor deținuți politici de către regimul de acolo și dacă am putea asista în viitorul apropiat și la alte astfel de eliberări/grățieri a unor persoane închise pe motive politice de către acest regim?

■ Situația deținuților din regiunea transnistreană este o preocupare constantă pentru autoritățile de la Chișinău și pentru partenerii internaționali preocupați de respectarea drepturilor omului. Orice eliberare a acestor persoane este un pas pozitiv, dar este esențial să fie parte a unui proces sustenabil de democratizare a regiunii. Din păcate, eliberările

izolate nu reprezintă o soluție durabilă atât timp cât regimul de la Tiraspol continuă să rețină persoane pe criterii politice. Vom continua să insistăm asupra eliberării tuturor celor deținuți pe astfel de motive și vom colabora cu organizațiile internaționale pentru a monitoriza situația drepturilor omului în regiune. Un dialog deschis și transparent cu partenerii implicați în procesul de negocieri este esențial pentru a preveni apariția unor noi abuzuri și pentru a garanta protecția cetățenilor noștri de pe ambele maluri ale Nistrului.

Spargerea blocajului informațional

■ Postul public de televiziune din Moldova, la fel și alte canale de televiziune, pot fi văzute acum în stânga Nistrului, chiar dacă majoritatea sunt contra plata. Este acesta un pas înainte și dacă este posibil ca radiourile din Republica Moldova să poate fi ascultate la liber în stânga Nistrului?

■ Accesul populației din regiunea transnistreană la surse alternative de informare reprezintă un pas important în combaterea dezinformării și promovarea valorilor democratice. Într-un climat informațional dominat de propagandă și influențe externe, asigurarea accesului liber la mass-media independentă este esențială pentru creșterea nivelului de informare a cetățenilor.

Autoritățile constituționale de la Chișinău sunt preocupate de

situația libertății de exprimare, întrucât presa de pe malul drept nu are acces nestingherit în regiune. Există numeroase cazuri în care oamenii au fost persecutați și încarcerați ilegal pentru simplul fapt că și-au exprimat opinii diferite de cele promovate de regimul de la Tiraspol.

Democratizarea regiunii este un obiectiv major, iar acesta este strâns legat de existența unei prese libere și echidistante, care să respecte standardele profesionale și deontologice. În prezent, în regiune nu există nicio instituție de presă de investigație, iar acest vid informațional favorizează manipularea și lipsa transparenței. Este esențial ca presa din stânga Nistrului să fie înregistrată la Chișinău și să funcționeze conform cadrului legal al autorităților constituționale, oferind astfel locuitorilor acces la surse de informare corecte și obiective.

■ **Ce s-a schimbat în ultimele luni în dialogul cu Tiraspolul și dacă negocierile se poartă acum de pe alte poziții între Tiraspol și Chișinău? Găsiți mai repede un numitor comun pe fundalul în care Republica Moldova permite transportarea gazului plătit de Rusia pe alte căi decât cele anterioare?**

■ Dialogul cu Tiraspolul a cunoscut fluctuații în ultimele luni, pe fondul schimbărilor din contextul regional și al ajustărilor în abordările economice ale Republicii Moldova. Chișinăul menține o abordare pragmatică, având ca prioritate protejarea intereselor cetățenilor și

reducerea dependențelor ce creează vulnerabilități.

Aspectul energetic este unul sensibil în aceste negocieri, iar orice concesie legată de transportul gazului trebuie analizată atent pentru a evita consolidarea regimului autoproclamat. În pofida dificultăților, Republica Moldova își menține angajamentul față de dialog și identificarea unor soluții care să sprijine procesul de reintegrare pe termen lung.

Securitate energetică

■ **Va schimba construcția liniei de înaltă tensiune Isaccea - Vulcănești - Chișinău situația în ceea ce privește securitatea energetică a Republicii Moldova ce nu va mai depinde de "maneta de control" care trece în prezent pe la centrala Moldgres de la Cuciurgan? Cât de importantă este accelerarea acestui proiect?**

■ Construcția liniei de înaltă tensiune Isaccea - Vulcănești - Chișinău este unul dintre cele mai importante proiecte strategice pentru securitatea energetică a Republicii Moldova. Această infrastructură va permite țării noastre să se conecteze direct la rețeaua energetică europeană, reducând astfel dependența de centrala de la Cuciurgan, care este controlată de Inter RAO UES din Federația Rusă și susținută de regimul de la Tiraspol.

Independența energetică este esențială pentru stabilitatea economică și politică a Republicii Moldova, iar accelerarea acestui

proiect este o prioritate națională. Finalizarea acestuia va crea oportunități pentru diversificarea surselor de energie, va stabiliza prețurile și va oferi consumatorilor o mai mare siguranță energetică.

■ **Cât de important este ca, după alegerile parlamentare din acest an, să avem la Chișinău o majoritate pro-europeană care să continue parcursul european? Ce ar însemna ipotetica venire la putere la Chișinău a unui guvern pro-rus în perspectiva securității în regiune, dosarului transnistrean, și economiei războiului din Ucraina?**

■ Menținerea unei majorități pro-europene în Parlamentul Republicii Moldova este un element cheie pentru continuarea procesului de integrare europeană și a reformelor democratice. Un guvern pro-european asigură o direcție clară de dezvoltare economică și politică, bazată pe valorile statului de drept, transparență și colaborare cu partenerii occidentali.

O eventuală schimbare de orientare politică, în favoarea unei guvernări pro-ruse, ar putea avea consecințe grave asupra securității naționale, încetinind reformele, blocând parcursul european și expunând țara la riscuri geopolitice sporite. În contextul războiului din Ucraina, Republica Moldova are nevoie de stabilitate și de susținere internațională pentru a-și proteja suveranitatea și a asigura un viitor sigur pentru cetățenii săi.

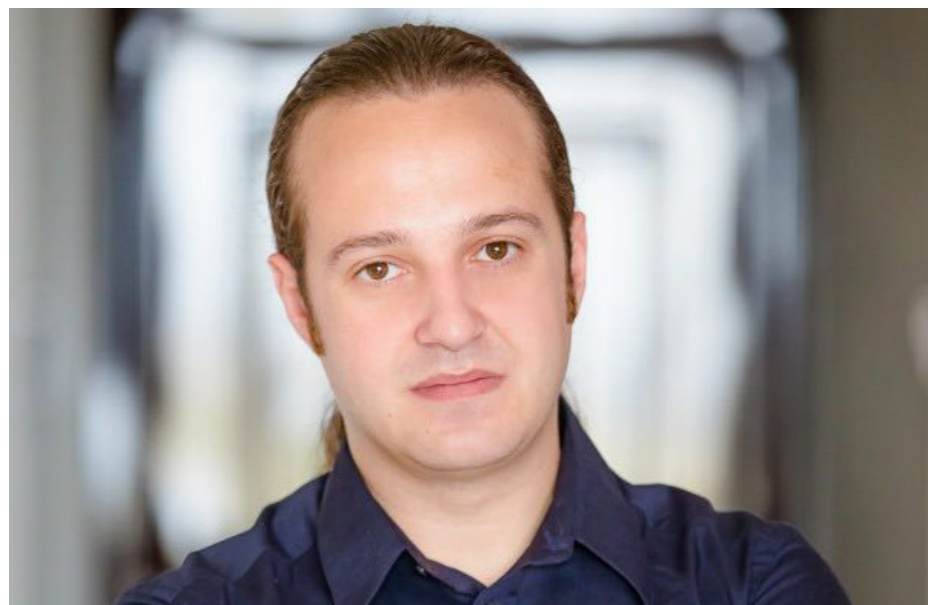
■ **Vă mulțumim!**

Editorial

Cât mai poate supraviețui regimul de la Tiraspol în aceste vremuri incerte?

*Editorial de Mădălin Necșuțu,
jurnalist TVR Moldova
și Balkan Insight*

Războiul din Ucraina a schimbat paradigma de funcționare a regiunii separatiste transnistrene la circa trei ani de la invazia rusească în Ucraina. Timpul a început să se scurgă în sens invers, iar zilele acestui regim, așa cum îl știm de mai bine de trei decenii, sunt numărate. Pe de o parte, pragmatismul liderilor separatiști transnistreni, reprezentați de concernul Sheriff, tind spre o abordare mai tranzacțională cu Chișinăul și chiar cu UE, dar în același timp trebuie să fie obedienți Moscovei care i-a îmbogățit ilicit în ultimele trei decade. Menținerea actualului statu-quo este chintesența eforturilor Tiraspolului, pe fondul unei poziții din ce în ce mai șubrede a Rusiei care nu mai este dispusă la fel ca înainte să susțină însăși existența acestei regiuni cu gaz gratis. În paralel, autoritățile de la Chișinău capătă din ce în ce mai multe pârghii în negocierile directe cu Tiraspolul, iar rolul UE nu mai este unul doar de sponsor necondiționat într-o formă directă sau indirectă. UE a trecut la o nouă paradigmă în raportarea la regiunea transnistreană. Nu numai că ajută direct Chișinăul cu resurse importante, dar și convine cu autoritățile constituționale condițiile pe care regiunea transnistreană ar trebui să le îndeplinească – de la drepturile omului, până la spargerea blocului informațional.

Toate aceste condiționalități converg în direcția reintegrării treptate a celor două maluri ale Nistrului. Ucraina a creat la rândul său, la 1 ianuarie 2025, contextul acestor noi realități prin refuzul ca gazele rusești să mai ajungă în regiune. Compromisul vremelnice făcut de autoritățile de la Kiev de a permite firmei maghiară MET Group să aducă gaze plătite dintr-un credit dubios și netransparent în Transnistria via gazoductul transbalcanic nu este altceva decât o pârghie de negociere cu rușii. Nici dacă am presupune că MET Group sau altă companie pe mână cu Rusia va găsi soluțiile tehnice să aducă, de exemplu, aceste gaze prin România, atunci cel mai probabil Bucureștiul va avea și el un cuvânt de spus, sau anumite condiționalități suplimentare, față

de Tiraspol. Cu alte cuvinte, regimul de la Tiraspol, pe datele actuale, are zilele numărate în forma pe care o cunoaștem de aproape 35 de ani de Războiul de pe Nistru din 1992.

Ce trebuie să facă Chișinăul?

Ceea ce este important acum este ca autoritățile de la Chișinău să se miște ferm, dar fără escaladare și isterizare a situației, pentru a nu mai amâna acest final al acestei șarade transnistrene cu păpușari de la Moscova. Republica Moldova are o oportunitate unică de a pune capăt acestei situații, dar este evident că fără partenerii occidentali, în special UE, acest lucru nu va fi realizat. Din punct de vedere strategic, fără doar și poate, UE are tot interesul

de a pune capăt acestui avanpost rusesc în estul Europei. Pe de altă parte, Moscova este interesată de a favoriza o situație naturală de revoltă pe ambele maluri ale Nistrului, în perspectiva alegerilor parlamentare de la toamnă, care eventual să degradeze până la un conflict armat, care poate chiar crea premisele pentru intervenție militară a Rusiei, la fel ca 1992.

Manevra Rusiei

Moscova dorește provocarea, prin structurile de forță pe care le controlează la Tiraspol, a unei astfel de crize pentru a-și crea un "casus belli" împotriva Chișinăului sub pretextul apărării propriilor cetățeni din Transnistria. Într-un astfel de scenariu este important ca Republica Moldova să se activeze intens pe scena diplomatică euro-atlantică și să devină foarte vocală privind interesele sale. Este esențial ca dosarul transnistrean să fie luat chiar și în partea de jos a paginii a oricărei înțelegeri dintre Washington și Moscova în privința încetării focului în Ucraina. Republica Moldova nu poate sta la masa tratatelor, dar poate deveni parte a "meniului", în sensul bun al cuvântului, de partea lumii civilizate și democratice, după trasarea noilor linii de securitate în Europa. Actuala conducere a Republicii Moldova trebuie să-și asume un rol nebun de curajos, chiar tupeist, de a „include cu forța” dosarul transnistrean în acest meniu de la masa negocierilor între puterile mondiale.

Regimul de la Tiraspol, dominat de holdingul Sheriff și discreții săi patroni Victor Gușan și Ilya Kazmafi,

care îl folosesc pe Vadim Krasnoselski drept paravan politic la conducerea regiunii, este interesat de o prelungire prin orice mijloace, chiar și cedări către Chișinău.

În calitatea lor de oameni de afaceri, aceștia sunt pragmatici, tranzacționali și sunt dispuși la concesii. Cu toate acestea, interesele la vârful puterii de la Tiraspol sunt divergente din cauza aripii dure formată de loialiștii Moscovei care sunt „hardlinerii” unei politici agresive și fără concesii în favoarea UE și a Chișinăului. În acest hățiș de interese, Ucraina vrea să împingă situația ca proxy-urile Rusiei să aducă gazul în Transnistria într-o formă cât mai controlată și să lase cât mai puține pârghii pentru Rusia în toată această sagă a livrărilor de gaze. Chișinăul a înțeles acest joc și cu siguranță există o coordonare pe acest dosar între Chișinău-Kiev-București-UE.

La nivel mai mare, următoarele săptămâni vor fi cruciale după Conferința de Securitate de la Munchen și întâlnirea de la Riad, Arabia Saudită, dintre șefii diplomațiilor americane și ruse. Acolo s-au discutat anumite condiționalități a încetării focului și o reșezare a ordinii mondiale. Dosarul transnistrean nu a fost discutat, motiv pentru care Republica Moldova trebuie să se așeze în următoarele săptămâni în cea mai favorabilă poziție cu putință. Chișinăul trebuie să vină cu un plan de contingentă în privința reintegrării regiunii sale secesioniste bine pus la pus și sprijinit financiar cu angajamente ferme de către partenerii europeni.

Dialog constant

Pe de altă parte, autoritățile de la Chișinău trebuie să mențină un dialog cu Tiraspolul pentru ca situația să nu escaladeze între cele două maluri, așa cum își dorește Moscova. Este important ca acele condiționalități să nu fie doar mimate. Eliberarea unor „deținuți politici” care în fapt erau traficanți de droguri pare din nou mai degrabă o măsură neserioasă din partea Tiraspolului. De asemenea, faptul că anumite posturi de pe malul drept se văd acum și în Transnistria era de facto o situație care era permisă și anterior contra plată de către operatorii de cablu din regiune. Important este ca acestea să fie cumva incluse în programul „must carry” și să poată fi vizionate la liber. Într-o regiune pauperizată și în plină criză este dificil de crezut că prea mulți oameni vor plăti în plus pentru a putea privi canalele de pe malul drept. Ca atare, Chișinăul trebuie să fie atent la fumigenele de bunăvoință ale Tiraspolului și să le comunice ca atare, fără prea multe cosmetizări și emfaza unor reușite glorioase. Republica Moldova a făcut anumiți pași în dosarul transnistrean, dar mai este mult până departe. Presiunea trebuie să fie una constantă și conjugată din partea Chișinăului și UE, deoarece pârghiile și raporturile de forțe s-au schimbat. La rândul său, Tiraspolul nu mai poate avea atitudinea sfidătoare de până acum. Pârghiile sale s-au diminuat constant în ultimii ani, iar Rusia nu se află în cele mai puternice poziții, la fel ca înainte, de a dicta politică de pe ambele maluri ale Nistrului. Rusia se va concentra în special pe ceea ce se va întâmpla cu Ucraina, iar interesul pentru regiunea separatistă va fi privit doar ca pe o pârghie tranzacțională de negociere cu Vestul.

În regiunea transnistreană oamenii trebuie să se poată informa și din surse alternative

Ion Manole, directorul executiv al asociației Promo-LEX, una dintre organizațiile neguvernamentale cel mai preocupate de dosarul transnistrean, a acceptat invitația unui interviu pentru buletinul de politică externă ale FES/APE în care am discutat despre respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană. De asemenea, am vorbit despre condițiile degradante din cadrul penitenciarelor din stânga Nistrului și pârgurile pe care le are acum Chișinăul în această regiune. Nu în ultimul rând am discutat despre necesitatea unor planuri de contingentă în privința reintegrării teritoriilor de pe ambele maluri ale Nistrului sub conducerea constituțională de la Chișinău. Vă invităm să citiți pe larg acest interviu:

■ Domnule Manole, cum vedeți Dvs că s-a schimbat situația în privința deținuților politici din regiunea transnistreană? Se atestă o mai mare deschidere pe această dimensiune din partea Tiraspolului sau nu?

■ Nu este o mare diferență între deținuții de acolo, căci ei toți

sunt victime ale unor mecanisme sau lipsei de mecanisme juridice. Toate hotărârile care sunt pronunțate în acest teritoriu încalcă, într-un fel sau altul, drepturile cetățenilor de acolo. Pentru că acestor oameni nu le se respectă drepturile procedurale, pentru că nu sunt procese

instrumentate de către instituții recunoscute și care nu pot să-și asume o anumită responsabilitate pentru aceste decizii, fiind vorba de un regim nerecunoscut.

În al doilea rând, conform hotărârilor Curții Europene, toate hotărârile sau toate deciziile care sunt luate de către acest sistem ar fi ilegale. Din acest punct de vedere, nu aș face o mare diferență între deținuții care sunt acolo. Noi vorbim despre o listă anumită de persoane care se află în detenție în regiunea transnistreană.

■ Este serioasă această eliberare a unui deținut, Anton Malîșev, acuzat de trafic de droguri sau cum putem să interpretăm această eliberare din partea Tiraspolului? Există șanse ca într-adevăr acei deținuți care au fost închiși pentru criticarea regimului să fie eliberați?

■ Evident, aceste persoane care au fost critice la adresa regimului de la Tiraspol ar trebui să aibă prioritate pentru autoritățile de la Chișinău și pentru organizațiile internaționale. Nimeni nu trebuie să fie de pedepsit pentru opiniile sale, chiar și într-un regim sau într-un teritoriu necontrolat de către autoritățile constituționale și nerecunoscut pe plan internațional.

De ce ei ar trebui să aibă prioritate? Cunoaștem că a fost eliberat doar unul, dar probabil sunt mai mulți. Noi mai cunoaștem și despre posibilitatea să fi fost eliberați și alții deținuți de acolo, dar cred că este prea puțin, deoarece, după cum spuneam, nimeni nu are acces în acest teritoriu – nici la etapa examinării acestor fapte de către instituțiile sau organele de acolo, nici în cazul în care oamenii aveau nevoie de asistență medicală și nici pentru a monitoriza situația lor. S-a întâmplat că deținuții aveau nevoie urgentă de anumite servicii medicale, medicamente, dar nu au fost lăsați nici să transmită medicamentele și nici să examineze deținuții.

Lipsa de transparență și deschidere

■ **Apropo de aceste condiții de detenție, câți deținuți ar fi în regiunea transnistreană și care ar fi, așa cum spuneți, starea în care sunt ținuți? Autoritățile au avansat cifra de aproximativ 2.000 de oameni. Sunteți de acord cu ea?**

■ Da, din cifrele oficiale pe care le cunoaștem, ar fi vorba de circa 1.900 - 2.000 de persoane deținute în instituțiile penitenciare din stânga Nistrului. Dar ceea ce este de remarcat aici este faptul că rata de încarcerare este cea mai mare din Europa. Este aproximativ dublă față de cea din dreapta Nistrului. Rata de încarcerare din regiunea transnistreană este chiar mai mare decât cea din Federația Rusă.

Din câte vedem, ei sunt încarcerați pentru diverse delictе. La

această situație se mai adaugă și nepermiterea de către regimul de la Tiraspol a accesului liber în acest teritoriu al jurnaliștilor care ar putea să facă lumină sau a apărătorilor drepturilor omului, sau a avocaților să meargă în instanțele de judecată de acolo și să monitorizeze sau să încerce cel puțin, chiar și conform procedurilor și legilor locale, dar să încerce să apere persoanele și victimele din acest teritoriu.

Toate acestea se întâmplă din cauză faptului că regimul secesionist de la Tiraspol nu permite accesul liber al acestor categorii de profesioniști.

■ **Vă așteptați la ceva schimbări în privința accesului jurnaliștilor în această regiune, deoarece aceasta este una dintre condiționalitățile Chișinăului?**

■ Eu cred că Chișinăul putea să obțină mai mult în aceste condiții la început de 2025, dar, din păcate, nu s-a reușit. Nu cunoaștem cauzele de ce nu s-a reușit. Sperăm să avem explicații din partea autorităților, dar regret încă o dată că nu s-a reușit mai mult și aici.

Putem spune că deschiderea parțială față de anumite posturi și acceptarea lor în grila de acolo nu este suficientă din punctul meu de vedere. Cred că ar fi mai bine să avem accesul liber al jurnaliștilor acolo, care ar putea discuta liber pe stradă cu oamenii, ar putea să le pună anumite întrebări și să ia pulsul societății din regiune. Jurnaliștii noștri ar mai putea participa la diverse activități sau chiar emisiuni ale posturilor de televiziune retransmise în acest

teritoriu și astfel oamenii să se poată informa și din surse alternative. Populația din stânga Nistrului ar putea astfel cunoaște și alte opinii despre anumite situații și nu doar informațiile manipulate de regimul de la Tiraspol.

Nevoia unei implicări mai mari

■ **Cum vedeți eforturile statului din ultimii ani pentru apărarea drepturilor omului din regiunea transnistreană? Se atestă un interes mai mare sau nu pe această dimensiune?**

■ Putem spune că autoritățile Republicii Moldova au făcut declarații despre prioritatea drepturilor omului și despre grija față de oamenii de acolo. În ultimii ani, în special după februarie 2022, când a început războiul împotriva Ucrainei, situația este mult mai favorabilă acum pentru autoritățile constituționale.

De la declarații s-ar fi putut să ajungem și la anumite rezultate, sau la mai multe rezultate. Respectiv, cred că putem spune că avem un interes mai sporit față de perioadele anterioare, dar încă sunt sub nivelul așteptărilor și necesităților populației din stânga Nistrului.

■ **De ce credeți că regiunea transnistreană nu a acceptat un grant de 60 de milioane de euro care venea cu condiționalități lejere din partea UE, pentru a cumpăra gaze, dar a decis să meargă din nou pe un credit rusesc opac despre care nu știm prea multe detalii?**

■ Cu referire la regiunea transnistreană, vorbim despre două categorii de actori acolo. În primul rând, eu cred că populația ar fi fost recunoscătoare și ar fi acceptat acel ajutor din partea Uniunii Europene, doar că populația de acolo nu prea are posibilitatea să decidă.

În același timp, tind să cred că administrația secesionistă de la Tiraspol nu poate lua decizii independente sau nu poate lua întotdeauna decizii independente pentru regiune sau pentru populația de acolo. Cred că indicațiile au venit de la Moscova și nu li s-a permis să accepte în niciun caz acel ajutor.

Pârghii mai puternice

■ În opinia Dvs, are în prezent Chișinăul mai multe pârghii să condiționeze Tiraspolul, în contextul în care malul drept gestionează transportul de gaze către malul stâng al Nistrului?

■ Categoriec da. Însă, cred că Chișinăul nu are un mesaj foarte bine gândit, construit și distribuit în stânga Nistrului. În primul rând, cred că autoritățile centrale ar trebui să aibă un canal prin care să se adreseze locuitorilor din regiunea transnistreană și de fiecare dată să le explice exact ce se întâmplă, ce au pregătit și de ce au acționat într-un anumit fel

sau altul. Sau de ce nu au acționat atunci când populația are aceste așteptări.

Atunci când mă refer la populația din stânga Nistrului, la fel, mesajul cred că trebuie să fie atât către locuitorii din teritoriul controlat de administrația de la Tiraspol, cât și către populația din zona de securitate. Pentru că am văzut în anumite localități cât de ușor pot fi oamenii manipulați și montați împotriva autorităților.

Planuri și costuri de pentru reintegrare

■ Pe lângă drepturile omului, libertatea de exprimare și eliberarea deținuților politici despre care am vorbit, pe ce alte priorități vedeți dumneavoastră că ar trebui să insiste Chișinăul în relația cu Tiraspolul.

■ Aici înțelegem grija autorităților cauzată de anumite riscuri care ar apărea în momentul în care regiunea transnistreană ar ieși cumva de sub aripa Moscovei și ar reveni sub Chișinău. În cazul acesta, evident, că apar costuri foarte mari pentru Chișinău și cred că aici este frica pe care ne-au indus-o de fiecare dată în spațiul public anumiți actori din Republica Moldova.

■ Este clar că Republica Moldova nu poate suporta aceste costuri.

Este momentul poate să fie gândit un plan economic de reintrare împreună cu partenerii internaționali?

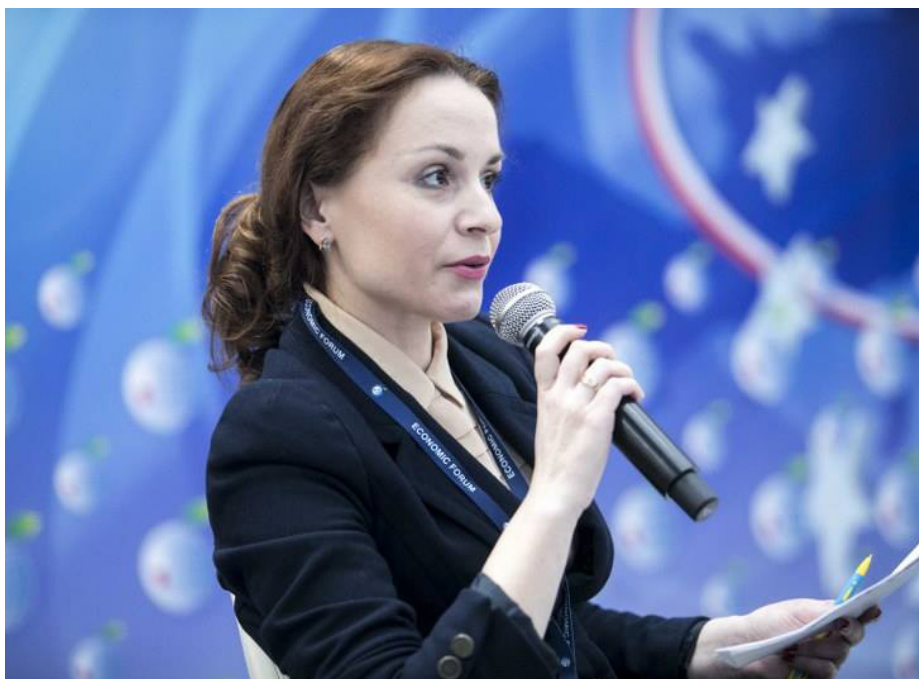
■ Eu cred că înainte să implicăm partenerii, trebuie să știm noi ce vrem. Din momentul în care autoritățile nu au un plan strategic și nu lucrează asupra unuia, nu implică actorii relevanți din societate, este mai complicat să cerem sau să sperăm că cineva, chiar și partenerii noștri, care au evident dorința să ne ajute, vor munci în locul nostru.

Eu cred că noi, societatea și autoritățile, trebuie să ne unim eforturile, să discutăm punctual pe fiecare aspect, să avem o viziune foarte clară ce facem, cum facem și să venim cu soluții pentru diverse scenarii.

De exemplu, dacă vorbim de economie, trebuie să pornim și de la ce s-a întâmplat cu privatizarea sau cu naționalizarea, sau cu preluarea controlului asupra unor întreprinderi din stânga Nistrului care sunt foarte importante pentru economia țării. Toate aceste aspecte trebuie discutate, trebuie cântărite, trebuie analizate și, de ce nu, să avem un plan și o înțelegere foarte clară în societate, ce facem și în ce condiții și cum acționăm în anumite situații.

■ Vă mulțumim!

Criza energetică, o etapă în pregătirea Kremlinului pentru alegerile parlamentare din Republica Moldova

*Analiză de Natalia Stercul,
directoarea Asociației pentru Politică Externă (APE)*

Nu este un secret pentru nimeni că șantajul energetic este un instrument politic puternic folosit de Rusia în politica sa externă. Pe măsură ce Republica Moldova își urma calea pro-europeană, s-a confruntat tot mai des cu această problemă și a fost nevoită să caute soluții de compromis. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a schimbat multe lucruri, inclusiv atitudinea autorităților moldovene față de problematica energetică. Căutarea soluțiilor alternative și a posibilităților de diversificare a resurselor energetice s-a lovit aproape întotdeauna de politica prețurilor, care impunea o povară financiară greu de suportat pentru cetățenii Republicii Moldova. Cu toate acestea, autoritățile au reușit să transfere integral consumul de combustibil al malului drept al Nistrului către piețele europene. În schimb, regiunea transnistreană, controlată de Rusia, a rămas dependentă de livrările de gaze din partea „Gazprom”, pe care le primea gratuit. După expirarea, la sfârșitul anului 2024, a contractului de tranzit pe cinci ani dintre compania rusă „Gazprom” și „Naftogaz” din Ucraina, țară aflată în plin război declanșat de Rusia, livrările de gaze rusești către Europa au fost oprite. Moscova a refuzat să asigure livrări alternative de combustibil către Tiraspol, ceea ce a dus la o criză energetică artificial creată de Rusia.

Transnistria folosește pentru prima dată gaz cumpărat de pe piața europeană

În iarna anului 2025, regiunea transnistreană s-a confruntat pentru prima dată cu o criză energetică de amploare din cauza opririi livrărilor de gaze din Rusia. Creșterea consumului de energie electrică de către locuitorii regiunii nerecunoscute a depășit capacitatea de producție a sistemului energetic, ceea ce a dus la întreruperi masive de curent. Au apărut probleme cu încălzirea locuințelor și cu furnizarea apei calde. Aproape toate întreprinderile industriale și-au suspendat activitatea, industria alimentară a fost nevoită să funcționeze pe timp de noapte, iar școlile au fost obligate să prelungească vacanța de iarnă. Energia electrică era insuficientă, iar criza energetică provocată de Rusia a adus Transnistria în pragul unei catastrofe umanitare. Cu toate acestea, acuzațiile din partea autorităților separatiste nu au fost îndreptate împotriva Rusiei, care a lăsat regiunea într-o situație extrem de dificilă, ci împotriva Chișinăului și Kievului.

Având în vedere gravitatea situației, la sfârșitul lunii ianuarie, Uniunea Europeană a anunțat un ajutor de 64 de milioane de euro pentru Republica Moldova, destinat depășirii crizei energetice. Din această sumă, 30 de milioane de euro sunt alocate achiziției de gaze și energie electrică pentru ambele maluri ale Nistrului,

dintre care 20 de milioane sunt destinate achiziționării de gaze pentru Transnistria, iar 10 milioane pentru achiziția de energie electrică pentru malul drept. Restul de 34 de milioane de euro vor fi folosiți pentru sprijin bugetar. Astfel, practic jumătate din suma acordată este destinată achiziționării de gaze pentru Transnistria de pe piețele europene și pentru producția de energie electrică la Centrala Termoelectrică Moldovenească pentru ambele maluri ale Nistrului. Începând cu 1 februarie, „Moldovagaz” a început livrările de combustibil către regiunea transnistreană. Astfel, pentru prima dată în ultimele trei decenii, Transnistria, care depindea exclusiv de gazul rusesc gratuit, a început să folosească gaz cumpărat de pe piața europeană.

Guvernul Republicii Moldova, încercând să găsească o soluție la criza actuală, a negociat cu UE acordarea unui grant pentru depășirea crizei energetice. Astfel, începând cu luna februarie, Transnistria primește gaze cumpărate cu fonduri europene de pe piața europeană. Datorită sprijinului partenerilor europeni și disponibilității acestora de a ajuta, Chișinăul a reușit să găsească o soluție alternativă. Aceasta a permis reluarea producției de energie electrică pentru ambele maluri ale Nistrului și restabilirea alimentării cu energie și încălzire pentru locuitorii Transnistriei. Cu toate acestea, în regiunea transnistreană persistă speranța că livrările de gaz rusesc gratuit vor fi reluate.

Manevra electorală a Moscovei

Pe fondul crizei energetice, analiștii politici și experții au început să ia în considerare posibilitățile de reintegrare și revenire a regiunii

transnistrene în cadrul legal al Republicii Moldova. Cu toate acestea, majoritatea discuțiilor au dus la concluzia că nici din punct de vedere politic, nici economic, nu există încă pregătirea necesară pentru un asemenea de pas. Mai mult, în pragul alegerilor parlamentare, un asemenea proces este practic imposibil. Totuși, recunoașterea de către partea transnistreană a faptului că nu poate face față situației fără ajutor extern ar putea constitui, pe viitor, o bază pentru elaborarea unor acorduri reciproce privind reintegrarea.

Criza energetică, provocată artificial de Moscova, poate fi considerată una dintre etapele pregătirii Kremlinului pentru alegerile parlamentare așteptate în acest an în Republica Moldova. Experiența alegerilor prezidențiale și a referendumului din toamna anului 2024 a demonstrat că Moldova rămâne extrem de vulnerabilă în fața pârghiilor de influență ale Rusiei și a tentativelor acesteia de a submina procesele democratice și electorale, precum și direcția pro-europeană a Republicii Moldova. În ajutorul alegerilor parlamentare din Moldova, Moscova și-a intensificat eforturile pentru a asigura victoria forțelor pro-ruse. Pentru actuala guvernare pro-europeană, aceasta este o provocare serioasă și un semnal clar că trebuie să acționeze preventiv. Criza energetică va afecta, cu o probabilitate ridicată, șansele electorale ale partidului de guvernământ, în ciuda tuturor eforturilor depuse de autorități.

Forțele pro-ruse se pregătesc de revanșă

Negocierile începute între SUA și Rusia privind Ucraina, fără participarea Ucrainei și a aliaților

săi europeni, împreună cu faptul că Donald Trump nu a fost de acord cu definirea Rusiei drept agresor în rezoluția pe care liderii G7 trebuiau să o aprobe înainte de a treia aniversare a invaziei rusești în Ucraina, precum și criticile fără precedent ale președintelui SUA la adresa lui Volodimir Zelenski – acuzat de aspirații dictatoriale, în timp ce Vladimir Putin nu a fost supus aceluiași critici – indică o schimbare în politica externă americană. Se poate spune cu certitudine că a început o reconfigurare geopolitică ce va afecta atât Ucraina, cât și Republica Moldova.

Rezultatele viitoarelor alegeri parlamentare vor fi un moment decisiv. Obiectivul principal al Rusiei este subminarea parcursului pro-european al Republicii Moldova. Deja observăm intensificarea acțiunilor forțelor pro-ruse. Crearea blocului electoral de opoziție „Alternativa”, cu participarea fostului candidat la președinție Alexandr Stoianoglo; protestele organizate de fostul președinte și lider al Partidului Socialiștilor, Igor Dodon, împotriva actualei guvernări; propunerile Irinei Vlah privind semnarea unui pact între forțele de opoziție împotriva PAS; înăsprirea retoricii rusești față de Moldova; exacerbarea artificială a situației pentru destabilizare și divizarea societății – toate acestea sunt doar începutul. Alegerile parlamentare din acest an în Moldova vor avea loc într-un context extrem de dificil. Este clar că actuala componență a Parlamentului nu va rămâne aceeași, dar întrebarea esențială este: Este posibilă o revanșă a forțelor pro-ruse în Moldova? Această întrebare va fi definitorie pentru viitorul european al țării noastre.

Guvernul era obligat să se asigure că regimul de la Tiraspol este pus în situația să accepte realitățile de piață

Ștefan Gligor, liderul Partidului Schimbării, care face parte din Blocul politic "Împreună", a vorbit într-un interviu pentru buletinul de politică externă despre cum vede rezolvarea crizei energetice create de Rusia în Transnistria. Am discutat despre eficiența măsurilor luate de actuala guvernare în vederea pregătirilor pentru sezonul rece, dar și despre condiționalitățile pe care Chișinău le-ar fi putut impune Tiraspolului. Despre jocul regimului transnistrean și mutările Chișinăului, vă invităm să citiți integral discuția cu liderul Partidului Schimbării în rândurile care urmează:

■ **Cum vedeți Dvs. gestionarea de către autoritățile de la Chișinău a situației legate de livrările de gaze pentru regiunea transnistreană?**

■ Eu cred că această problemă are două compartimente. Și anume compartimentul gazelor, mai precis asigurarea Republicii Moldova cu volumele de gaze necesare naturale. Acesta este capitolul mare care a avut și o lecție de învățat din trecut, de pe vremea când ministru al infrastructurii și dezvoltării regionale era Andrei Spânu.

Din păcate, în anul 2024, nu am învățat lecția din trecut. Companiile din Republica Moldova, în special Energocom și Moldovagaz, nu au cumpărat gazele necesare din timp pentru sezonul de încălzire 2024-2025, iar acest lucru a dus la o scumpire de 3,74 de lei la metru cub de gaz ceea

ce a sărăcit populația noastră cu peste 80 de milioane de euro. Aceasta a fost prima eroare și cel mai mare eșec în asigurarea securității energetice a Republicii Moldova.

Dacă am fi cumpărat aceste gaze în februarie 2024, atunci când cotațiile erau 22, 24, 28 de euro per megawatt și nu cu 42 sau 56 de euro pe megawatt oră, acest fapt ne-ar fi permis să ieftinim, de fapt, gazele care sunt componentă din capitolul 2 al securității energetice, respectiv energia electrică.

Soluții și scenarii

■ **Ce s-a făcut greșit din perspectiva Dvs. de către autorități?**

■ Noi cogenerăm 30-40% din energia necesară prin CET-uri, iar costul gazelor este parte componenta a energiei electrice. Dacă gazele naturale erau 10-12 lei în factură, dar nu la circa 17 lei, atunci costul final al produsului final pentru consumatori nu era de 4,10 de lei/kWh, ci era semnificativ mai mic.

Dacă guvernul ar avea viziune și abordare sistemică, ar fi închiriat sau cumpărat din timp câteva turbine de gaz mobile. Acestea se găsesc pe piața internațională în multiple opțiuni. Există turbine de 30 și de 50 de megawați. Puteau fi încărcate aceste turbine în 5-7 tiruri, apoi aduse și montate pe o platformă pregătită de beton.

De exemplu, sursa energetică trei, care până la urmă nu a mai fost construită, ce presupune o capacitate de producție de 55 de megawați prin arderea gazelor interne cu ajutorul unor motoare ale gazelor interne, trebuia să fie creată pe teritoriul CET 1.

Dacă știam deja cu circa doi ani înainte că din 1 ianuarie 2025 Ucraina nu ne va mai permite tranzitul gazelor spre Transnistria, ca să fie produsă acea energie electrică la circa 67 de dolari per megawatt, de ce Guvernul Republicii Moldova nu a anticipat această criză și nu a asigurat sporirea capacităților de producție?

Acestea sunt cele două capitole premergătoare acestei crize fără precedent. Noi nu am plătit niciodată atât de scump pentru energia electrică ca în prezent. Statul subvenționează doar o parte din consumul real, până la 110 kilowatt, ceea ce duce din nou la sărăcirea populației cu probabil peste 100 de milioane de euro.

Pe acest fond, ajungem la situația creată în regiunea transnistreană. În legătură cu regiunea transnistreană, noi am avut o singură opțiune, iar Blocul „Împreună” a comunicat public în mai multe rânduri. Am spus simplu că economia malului drept își asigură necesitățile prin achiziția gazelor și energiei electrice de pe piața liberă, cu excepția cotei pe care noi o cogenerăm.

Malul stâng trebuie să facă același lucru. Crede cineva că pentru Combinatul Metalurgic sau Fabrica de Cement, ambele de la Râbnia, acest șoc economic este o mare problemă? Ei au monetizat două miliarde de metri cubi de gaz anual de peste două decenii și a îmbogățit oligarhii

ruși, oligarhii transnistreni de la Sheriff, dar și politicienii lor care țin cetățenii noștri în frig și frică, cu salarii mizerabile, și pe care îi fură de trei peste trei decenii.

Scheme netransparente pentru livrările de gaze

■ **Ce trebuia să facă actuala guvernare în privința crizei energetice create de Rusia pentru regiunea transnistreană?**

■ Guvernul Recean avea o singură obligație – cu demnitate și viziune, să trateze acest regim neconstituțional și ilegal de la Tiraspol, care își bate joc de drepturile omului și de normele elementare de decență.

Guvernul trebuia să se îngrijească și era obligat să se asigure de faptul că acest regim este tratat corespunzător și este pus în situația să accepte realitățile de piață. Astăzi reiese că șocul economic îl primește malul drept, iar malul stâng beneficiază în continuare de avantaje, prin prisma grijii și dedicației guvernului Republicii Moldova, de gazele rusești care sunt livrate prin cele mai obscure scheme din 1992.

Gazele sunt achitate de o companie oarecare din Dubai, iar proveniența banilor pe conturile acestei companii este neclară. Acest gaz este cumpărat prin cunoscuta companie ungară (MET Group) care face parte dintr-un mare holding european.

De asemenea, sursele mele din regiunea transnistreană îmi spun că consumul intern din aceste 3,1 milioane de metri cubi de gaze cumpărat în mod obscur, doar circa 1 - 1,2 milioane de metri cubi de gaze ar fi folosite pentru asigurarea necesităților

persoanelor fizice și instituțiilor publice. Celelalte circa două milioane de metri cubi de gaze care vin zilnic în regiune ar fi folosite de industria locală, inclusiv pentru producerea energiei electrice care este livrată în sistem în beneficiul unor companii offshore. Ulterior această energie electrică este monetizată de aceste companii terțe unui consumator final care se pretinde a fi consumatorul din Republica Moldova.

Eu mi-aș dori mult mai multă claritate pentru că 3,2 milioane de metri cubi pe zi este o cantitate suficientă pentru funcționarea a toată economia transnistreană. Din moment ce Combinatul Metalurgic de la Râbnia (MMZ) nu și-a pornit încă topitoria, întrebarea este ce se face cu acest gaz. Nici nu aștept vreun răspuns la această întrebare de la Guvernul Recean.

Pârghii de influență

■ **Este acum momentul oportun ca autoritățile de la Chișinău să pună mai multe condiționalități pentru regimul separatist de acolo? Dispune de mai multe pârghii? Are el măsuri prin care ar putea impune mai multe condiționalități?**

■ Noi avem în acest moment toate pârghiile posibile. Dacă Republica Moldova nu permite tranzitul acestui gaz pe teritoriul său în direcția regiunii transnistrene, ultima nu va avea gaz sau energie electrică.

Noi avem controlul absolut asupra acestei regiuni, doar că nu avem curaj, demnitate și viziune. Avem politicieni care preferă ca sub paravanul păcii și securității să ne povestească despre importanța salvării cetățeanului din stânga Nistrului care trebuia și putea

fi salvat cu banii UE, bani pe care UE ni i-a oferit cu mare înțelepciune și mărinimie. Doar că Guvernul a preferat să meargă, împreună cu PAS, pe o istorie trecută cu tăcere de către președinta Maia Sandu, care este o minciună gogonată pentru a asigura pretinsa pace și securitate.

Eu nu cred nimic din această istorie. Am avut banii europeni și am fost informați public de premierul Recean și purtătorul său de cuvânt, dar și de ceilalți oficiali care au făcut o mare campanie de PR. Ei au spus că UE iată în sfârșit a salvat Transnistria, și nu Federația Rusă. Dar, am ajuns să îl vedem pe Vadim Krasnoselski publicând comunicate laudative la adresa lui Vladimir Putin.

Toată această istorie nu este nimic altceva decât rezultatul comportamentului guvernului Republicii Moldova, care nu a avut curaj și disciplină să protejeze interesul național al Republicii Moldova, așa cum înțeleg eu și Blocul „Împreună” situația dată.

Dacă banii UE nu erau promiși și nu existau, această schemă de livrări de gaze prin Dubai mai putea fi justificată

cumva? Chiar și fără banii UE, regimul din Transnistria a avut o soluție viabilă și unica corectă, de fapt. Acesta a putut cumpăra gaze, așa cum a cumpărat trei zile la rând, de pe bursă, cu ajutorul Moldovagaz, și să le livreze în stânga Nistrului prin introducerea unor tarife reale pe piață pentru industrie și cetățeni.

Cetățenii din stânga Nistrului evident trebuiau să beneficieze de un tarif mai mic, iar acest tarif trebuia subvenționat din bugetul Republicii Moldova. La fel cum sunt subvenționați, la factură, prin ajutor social, cetățenii de pe malul drept.

Viziuni diferite

■ **Ce ați schimba Dvs. ca partid de opoziție în abordarea dosarului transnistrean în acest moment? Ce ar fi putut fi făcut mai bine?**

■ Noi am fi optat pentru încetarea acestei scheme rușinoase de livrare a gazelor pe bani obscurii din Emiratele Arabe Unite. Am fi insistat în stânga Nistrului să accepte ajutorul UE și am fi insistat să fie introduse tarife noi la energia electrică și gazele naturale...

Ne-am fi gândit la asigurarea unui regim de protecție socială a cetățenilor din stânga Nistrului pentru a ameliora șocul economic și am fi fost alături de cetățenii noștri în situația acestei crize energetice atât de dificile. În același timp, regimul din stânga Nistrului, ca să beneficieze de aceste facilități din partea UE, fiind o asistență la factură, ar fi fost obligat să elibereze deținuții politici, să evacueze posturi de control interne pe frontieră administrativă.

Am fi impus Tiraspolul să facă pași concreți în vederea democratizării regiunii prin acces oferit pentru toată presa liberă din Republica Moldova, nu doar postul Moldova 1, care este acum pe poziția 47 în grilă. Noi ar fi trebuit să insistăm și pe aspectele ce țin de bunul-simț și comportamentul adecvat necesar din punct de vedere al strategiilor și politicilor de reintegrare.

Așadar, guvernul Republicii Moldova, s-a predat în fața regimului transnistrean. Acest lucru este ceea ce trebuie să înțeleagă cetățeanul din actuala situație.

■ **Vă mulțumim!**

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europeanizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.